

JĘZYK POLSKI

Uczestnicy powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami wskazanymi w podstawie programowej przedmiotu język polski na II etapie edukacyjnym obejmującym klasy IV – VIII szkoły podstawowej (oprócz znajomości lektur obowiązkowych), tj.

1. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- a) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- b) określa temat i główną myśl tekstu;
- c) charakteryzuje bohatera literackiego, narratora i podmiot liryczny czytanego utworu;
- d) rozpoznaje rodzaje literackie – epikę, lirykę, dramat oraz wskazuje charakterystyczne cechy każdego z nich w podanym tekście, przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
- e) rozróżnia gatunki należące do epiki, liryki i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- f) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę i powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- g) umiejętnie posługuje się terminami teoretycznoliterackimi: autor, bohater, podmiot liryczny, narracja pierwszoosobowa, narracja trzecioosobowa, akcja, fabuła, wątek;
- h) wskazuje elementy dramatu jako rodzaju literackiego: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;
- i) w tekście literackim rozpoznaje środki stylistyczne (epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, pytanie retoryczne, powtórzenie) oraz określa ich funkcję;
- j) w interpretacji utworów literackich wykorzystuje odwołania do uniwersalnych wartości, niezbędne konteksty, np. biograficzny, kulturowy oraz własne doświadczenia;
- k) przedstawia własne rozumienie utworu i uzasadnia przyjęte stanowisko
- l) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- m) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- n) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- o) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- p) zna pojęcie komizmu oraz dostrzega jego funkcje;
- q) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren;
- r) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach.

2. Kształcenie językowe:

Uczeń:

- a) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje składniowe w wypowiedzeniu;
- b) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- c) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- d) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;

- e) używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- f) rozpoznaje typy wypowiedzi;
- g) rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowy równoważnik zdania, rozumie jego funkcję, przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
- h) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy);
- i) odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną w niezależną i odwrotnie;
- j) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- k) zna reguły ortografii i interpunkcji oraz wykorzystuje je w redagowanych wypowiedziach;
- l) rozumie, na czym polega błąd językowy.

3. Tworzenie wypowiedzi:

Uczeń

- a) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis (w tym opis przeżyć wewnętrznych), list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym, rozprawka;
- b) redaguje wypowiedź w oparciu o podaną lekturę oraz własne doświadczenia czytelnicze;
- c) stosuje odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję;
- d) w sposób rzeczowy argumentuje swoje stanowisko, zgadza się z cudzymi poglądami lub z nimi polemizuje;
- e) odróżnia argument od przykładu;
- f) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne;
- g) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach, w tym zasady ortografii i interpunkcji.